

תיקוני עירובין

גליון שאלות הלכתיות

המתחדשות מידי שבוע בבדיקת העירובים השכונתיים

גליון מס' 221
אלול תשע"ט

עירובין למעשה
עיון | שימוש | כשרות

מוקד העירוב
בארץ הקודש
054-84-833-20

שעומד לאורך הישוב. אלא שא"כ צריך למדוד אותו האם הוא בשיפוע של המתלקט, או יותר, ולא פחות.

והנה מדידת התל היא מלאכה לא פשוטה, כיון שיש הרבה פעמים שינוי ברמת השיפוע, וצריך לעבור מטר מטר ולראות את מצב השיפוע, כמו כן יש אזורים כמו בשטחי בנימין שההר מלא בסלעים גדולים, והם יוצרים מדרגות גדולות הגורמות להפסקת שיפוע התל. וגם מפריעים את המדידה.

קושי המדידה בשיפוע עם סלעים

האחראי המציא מכשיר מקרשים ארוכים שחיבר להם פלס בזוית התואמת לתל המתלקט, וכך מודד את צורת השיפוע בכל פיסת קרקע.

במוקד העירוב משתמשים [כשצריך], במכשיר קטן ומיוחד, שהמציא הרב יואל שילה שליט"א מרכסים, העשוי מקרש שיש בו מחוג התלוי על מסמר, ואם מטים את הקרש, המחוג יורד כלפי מטה מכח המשיכה ומראה על הסימונים שבקרש, ובזה רואים את רמת השיפוע. במכשיר זה יש למדוד כל מקום בפנ"ע, ולראות אם באמצע התל יש שינוי ברמת השיפוע.

תלמידי השיעורים בעשיית "שימוש" במענה לשאלות

ביום שישי אחד מימי בין הזמנים, פתחו במוקד העירוב דבר חדש רבים מצפים לו, "שימוש בהלכות עירובין", לשמוע את השאלות ברגע האמת, ולראות איך עונים עליהם תשובה כנונה.

ביום חמישי הזמנו כמה אברכים מלומדי השיעורים של מוקד העירוב במסגרת "בודקי עירובין", להשתתף במענה לשאלות ההלכתיות המגיעות מכל רחבי הארץ. האברכים נדמו לראות את השיחות זורמות בזו אחר זו, וכוללות מגוון רחב של נושאים, חלקם מאנשים שמבררים על רמת כשרות של עירובים מסוימים, וחלקם שאלות מאנשים שעושים לבד עירוב בצימרים ושואלים מה לעשות עם מגוון הבעיות. כמו כן היו שאלות מהאחראים על העירובים בכל הארץ, שנתקלו בבעיה, ומבקשים לשמוע את ההלכה שנמסרה מגדולי הרבנים, ואיזה פתרון כשר ופרקטי ניתן לעשות. שאלות אחרות היו בדיני התחומין ממקומות שונים, וכן להימנות על עירובי התחומין שמונחים ע"י ארגון ערבתם, במקומות שונים.

האברכים ישבו בדריכות רבה, להבין כל מילה של השואל, לשמוע כיצד חושבים ומתבוננים מהי המציאות שבה הוא נמצא, הרב המשיב חוקר את השואל בשאלות קולעות, האם הקרש נמצא במצב כך או כך, והאם הגדר מכוונת לכאן או לשם, ואחרי שהמציאות ברורה, משיבים לו את התשובה ע"פ פסקי גדולי ההוראה, עם תוספת הסבר קצר על הדין הנאמר, כדי שהשואל ילמד את ההלכה, ולא רק יעשה אותה. וגם ע"ז אם יהיה לו שינוי כלשהו, הוא יוכל לדעת שצריך שוב לשאול.

יש לציין שבתשובות בעירובין יש דבר מיוחד, שלא שייך לדעת רק נושא אחד, כי כמעט בכל שיחה היה מגוון של נושאים רבים, אם השואל שאל על מחיצות המתחם בדין פירצה, היה צריך להשיב לו גם על עניינים של עירוב חצרות. ואדם ששאל על כשרות של עירוב במושב כלשהו, היה צריך להשיב לו גם כיצד להכשיר את המחיצות של המתחם ולעשות צורת הפתח. ואדם ששאל על בית מלון שאינו מוכשר, צריך להשיב לו גם היכן מותר לטלטל ע"י פתרון כלים ששבתו בחצר, והאם הוא יכול לשכור מהסגן של המנהל, ואדם ששאל על עירוב שמחבר בין מירון לישוב סמוך, היה צריך גם להשיב לו בדיני התחומין אחרי שלא ראוי לסמוך על העירוב. וכן בכל נושא ונושא.

מחשבה מיוחדת ופתרון מקורי של התמסרות לעירוב

בין המקומות הטובים שנבדקו ע"י מוקד העירוב בימי בין הזמנים, הגענו לישוב "תל ציון", השוכן בנחלת בנימין, בשטחי ההתנחלות. בישוב זה יש אוכלוסיה חרדית, והאחראי על העירוב הוא אברך כולל שמתמסר מאוד לעשות את העירוב ברמה מהודרת, ובנוסף להתמסרותו הוא גם לומד היטב את ההלכות, ומייצר פתרונות כשרים בהתאם לתנאי השטח שהוא עובד בהם.

אחד מהדברים המיוחדים שראינו שם, בראשי העמודים היה כעין וו שיוצא מן הצד, שנראה שהוא נעשה בכוונה בשביל להניח בו חוט. והדבר מפליא מאוד, כי אם ניחו את החוט על הוו הזה, אינו מעל העמוד, והעירוב יהיה פסול. שאלנו את

וו בעירי הנשחר להנחת כבל חוט

האחראי לשם מה עשה את הוו הזה, הרי ברור שהוא יקשור את החוט רק מעל העמוד. והאחראי הסביר שכיון שמדובר במקום הסמוך לאתר בניה, ובהרבה מקרים הפועלים משתמשים בעמודי העירוב לקשור עליהם כבלי חשמל שנצרכים להם בעבודתם, והכבלים מזיזים את חוטי העירוב. לכן הוא הוסיף בעמודים אלו וו, שיהיה להם מקום להניח את הכבלים באופן שלא יפגע בחוטי העירוב.

בדבר זה אנו רואים כמה מחשבה ודאגה הוא דאג לשלימות העירוב ולכשרותו, שהתקין תוספת מיוחדת על מנת שלא להיכנס למצב שאולי ישימו כבל, ואולי הוא יזיז את החוט. אשריכם האחראים שאינם מחפשים רק לצאת ידי חובה, אלא משקיעים לעמוד ברמת כשרות גבוהה.

סיוע בהקמת עמודי עירוב במקומות שונים

בסמוך לישוב תל ציון, יש ישוב נוסף שאינו חרדי, והדרישה לעירוב לא היתה גבוהה, ובכל זאת האחראי הנ"ל פנה אל הרב של הישוב וביקש לזכות אותם בעירוב. בתחילה לא היה יכול להשקיע כספים גדולים, ועמל במסירות לעשות עירוב כלשהו שלפחות יציל אותם מאיסור גמור. ואח"כ עם הזמן קידם את העירוב עוד ועוד. בחודש זה הוא פנה למוקד העירוב וביקש בשם הרב שנעשה עבורו ארבעה עשר עמודי עירוב חדשים, על מנת לשפר את רמת העירוב. המוקד קיבל את המשימה, ודאג לשלוח עובדים מקצועיים שהתקינו את כל העמודים.

מכשיר שעשה האחראי למדוד תל המתלקט

כשנפגשנו עם האחראי, הוא הראה לנו מכשיר מעניין שהוא בנה, לצורך מדידת השיפוע של תל המתלקט. בדרך כלל בזמנינו נמנעים משימוש בתל המתלקט, כיון שמצוי בו הרבה בעיות, שקשה למדוד אותו, והוא משתנה מדרדר ונפסל מהשיפוע הנצרך, באופן שנפסל במשך הזמן. ועוד מצוי שיש מדרגות בשיפוע התל, ודבר זה תלוי במחלוקת, המשנ"ב (סי' ש"ב ס"ב בבה"ל) והחזו"א שמשיג על דבריו. ולמעשה

מכשיר למדידת תל המתלקט

משתדלים מאוד גם בעירובים העירוניים לעשות צורות הפתח וגדרות, ולהימנע מלהשתמש בתל המתלקט. אבל בישוב הזה שלא היו אמצעי תקציב לעירוב, הוא היה חייב להסתמך על צלע ההר

מתוך מגוון השאלות שהגיעו למוקד העירוב בערב שבת

נביא כאן בקצרה מספר שאלות שהגיעו באותו יום שישי, כפי שתעדו ברשימת השאלות במוקד העירוב.

א. מישוב פטיש בדרום. אם הכניס עמוד דק וגבוה בתוך עמוד רחב ונמוך, והחוט קשור מעל ראש העמוד הדק, שהוא אינו מגיע עד לקרקע אלא מסתיים בתוך תחילת העמוד הרחב. השאלה האם ניתן להחשיב את העמוד הדק כהמשך של הרחב.

ב. מישוב נווה זוהר ליד ים המלח. בישוב אין מנין, האם מותר ללכת בשבת למלון שנמצא במרחק עשר דקות, סמוך לחוף הים [חישוב התחום ע"י המשיב].

ג. מישוב אפרת. אחרי שלא סומך על העירוב, האם מותר להרים ילד על הידיים מפני שחי נושא את עצמו [ראה משנ"ב סי' ש"ח ס"ק קנ"ד שעורר ע"ז].

ד. מישוב חפץ חיים. כשיש כמה חדרים שינה ולובי ביניהם, האם צריך לעשות עירוב חצרות להחיר לטלטל מזה לזה [ראה סי' שע"ב ס"א].

ה. מישוב עלמה. כמה משפחות בכמה צימרים, ובעה"ב גר במתחם והוא מומר, האם צריך לשכור ממנו, או מספיק ששכרו את הצימרים שהאורחים נמצאים בהם. [ררראה סי' שפ"ב ס"א ברמ"א].

ו. מבית מלון בחו"ל. אדם שיועד שיצטרף באמצע שבת לפנות את החדר, ולהוציא את חפציו, האם צריך עירוב חצרות במלון בשביל להוציאם ללובי למטה. [תלוי היכן הוא אוכל, בחדרו או בחדר האוכל].

ז. מהעיר יבניאל. אחרי שאינו סומך על העירוב, ונמצא בצימר בקצה הישוב, האם מותר ללכת בשבת לבית הכנסת שבמרחק עשר דקות. [מה המרחקים בין הצימר לבתים ובין הבתים].

ח. מישוב גורן. האם אפשר לטלטל במקום שאינו סומך על העירוב, כפתור חפתים, כשהוא תחוב במקומו בחולצה ומשמש לסגירה. האם יש בעיה מחמת שאינו מחובר לבגד, או האם הוא בגדר תכשיט.

ט. מישוב אור הגנוז. האם אפשר לעשות לחי לצורת הפתח בחצר, מארגזי פלסטיק של לחם, שהגב שלהם הוא כמו רשת מחוררת. השאלה האם זה פסול מטעם פתחי שימא.

י. מאדם שנמצא במטוס, והודיעו להם כעת שהמטוס התעכב והוא ינחת בארץ אחרי כניסת השבת ואחרי שקיעת החמה. האם כאשר המטוס עוצר מותר לו לצאת מהמטוס לטרמינל, או שמא הוא כמו מי שיצא מחוץ לתחום.

ומה הדין אם חיברו שרוול מגוף המטוס אל הטרמינל. ומה יעשה עם חפציו שנמצאים בתיק שעומו, האם מותר לטלטל אותם בשטח שיוצאים מהמטוס, או שמא הוא מקום גדול שאינו מוקף לדירה. [ומה הדין בשרוול שהעמידו באיסור חילול שבת].

יא. מהעיר ערד. קבוצה שנמצאת במתחם, ואחד קנה את החלות ושילם מכסף, ואח"כ מתחלקים כולם בהוצאות ומשלמים למי שהוציא יותר. האם זה נקרא שהחלות קנויות לכולם והם מועילות לעירוב, או שמא צריך להגביה חלה אחת במיוחד שתהיה קנויה לכולם.

יב. מישוב מירון. משפחה שעושה עירוב לעצמה, ויש קרובים שנמצאים בצימרים במקום אחר במושב, ובאים לאכול איתנו, האם צריך לזכות את פת העירוב של המתחם, גם למי שיבוא בשבת במקום שמחוץ לחצר המוקפת.

יג. מהעיר צפת. אדם שרוצה להניח עירוב תחומין לעצמו, ללכת למקום מסוים, האם יכול להניח שם שלש חתיכות של קוגל אטריות, או שאין בזה שיעור מספיק למזון שתי סעודות הנצרך לעירוב תחומין.

עוד כהנה וכהנה שאלות רבות הגיעו אל מוקד העירוב באותו יום. מכל רחבי הארץ, מכל החוגים וממגוון נושאים.

במשך כשעתיים ישבו האברכים ונהנו מהידיעות הרבות, כל סיום שיחה אחת, נכנסת שיחה אחרת, ואם נשאר רגע פנוי, חוזרים למי שהתקשר באמצע ולא נענה. עד שכמעט לא היתה דקה פנויה. בתום הזמן התקשו האברכים לעזוב את המקום ההומה בשאלות מעניינות, אך היו צריכים ללכת להכין צרכי שבת, ונפרדו מהמשיב שנשאר עם הטלפון המצלצל, ובירכו אותו שיספיק גם להכין עצמו לשבת וגם לענות לכל השואלים.

יתן ה' שנזכה גם בשנה הבאה עלינו לטובה, להמשיך ללמד לציבור את דבר ה', להורות את ההלכה למעשה, ולהנחיל לכולם את לימוד הדינים, למסור שיעורים ולחבר ספרים ועלונים, וכולם יתקבלו בשמחה לרבים, ולא יצא ח"ו מכשול מתחת ידינו.

התקנת עירוב זמני לשבתות בין הזמנים

גם בזמן שאנשים נופשים, במוקד העירוב עבדו בעבודת הקודש, בהקמת עירובים לקבוצות חרדיות ששבתו בישובי הארץ.

אחד מהם היה במלון עדן אין, בעיר זכרון יעקב, שהיה שבוע אחד תחת הכשרות של "שארית ישראל", ומסרו למוקד העירוב את תפקיד הקמת העירוב במתחם. כשהגענו למתחם פגש אותנו הפועל הערבי,

שראה שהגענו בשביל העירוב, והוא כבר ידע שיש כזה ענין, ואמר לנו שהכל כבר מסודר, כי היתה לפני כן קבוצה חרדית וסידרה את העירוב. אבל לא היה צריך להסתובב הרבה כדי לראות את הבעיות, מיד בכניסה היה חוט מתנדנד מאוד, וחוט אחר שהענף היזו אותו לצד יותר מרחוב העמוד. ועוד. כמובן לא נכנסנו להסביר לערבי את הענין, לכן אמרנו לו שהשבוע יש כשרות עם דרישות גבוהות, אז תכה עוד יהיה עבודה.

לרגל בין הזמנים צירפנו גם כמה ילדים, שיראו איך עושים עירוב וילמדו את ההלכות. כי הלימוד שבא מתוך המעשה, נרכש בלב הכי חזק, יחד התחלנו לקשור חוטים חדשים, לגזום את הענפים ולתקן את העירוב כהלכה.

ג' דינים בלחי ממשטה שאינו מחובר

אחד מהדברים שהיו שם שאדם מן הסתם היה מכשיר אותם אך כל מי שלמד יודע למנות בו כמה בעיות. בשני מקומות שעשו לפני כן צורות הפתח, העמידו בשביל לחי, משטח של סחורות (רפסודה), ולא ראו צורך לחבר אותו, אלא רק השעינו אותו על הגדר מתחת החוט.

בלחי זה יש כמה הלכות א. המשטח אינו קרש שלם, אלא פסים שיש רווח ביניהם. בדבר כזה מצדדים מורי ההוראה שיש בו חסרון של "פתחי שימא", שנאמר בהלכה זו שאין דרך לעשות פתח אלא ממשקוף שלם, ולא ממשקוף שבנוי מאבנים שיש רווח ביניהם. ולכן ה"ה קרשים שיש רווח ביניהם, למרות שבדיני מחיצה נחשב כסתום מדין לבד, מ"מ לגבי צורת הפתח אינו מועיל.

ב. כאשר החוט עובר באמצע המשטח, נמצא שרוחב הלחי גדול, ובהרבה מקרים הלחי בולט מכנגד החוט ולפנים יותר מג' או ד" טפחים, וכתב החזו"א (סי' ע' ס"ק י"ח בהערה) דאפשר שיש בזה חיסרון של פתחי שימא, וכך נוקטים בעירובי השכונות [אמנם מצד הלכה זו, היה אפשר להזיז את המשטח, למקום שהחוט יהיה בתחילתו].

ג. בלחי של צורת הפתח, כתב השו"ע (סי' שס"ב ס"א) שצריך שיהיה חזק בשיעור שיוכל להעמיד דלת של קש, דהיינו לסדור את הפתח, ולא התבאר מה גודל הדלת ואורכה, ומ"מ ברור שלדלת של קש שסוגרת את הפתח, יש משקל לא מבוסל וכאשר המשטח רק נשען על הגדר יאוונו מחובר ולא קשור כלל, מאוד מצוי שאם יחברו לו דלת קלה, זה יכביד עליו והוא יפול.

לאור הדברים הנ"ל, יש להימנע מלהשתמש במשטח לצורת הפתח, אלא לעשות לחי שלם ומחובר. והמשטח יכול לפעמים לעזור כדי לחבר בין הלחי לגדר.

תיקון העירוב במלון בנפיש בצפון

משטח שנשען על הגדר ומשמש ללחי

מדור שואל ומשיב

א. שאלה מישוב שאר ישוב, ליד קרית שמונה, שני צימרים ששניהם אורחים והאחד חרדי, והשני חילוני, האם צריך לעשות שכירות מהחילוני. ביאור השאלה האם אפשר לומר ממה נפשך, אם הוא מומר אינו אוסר על יהודי יחידי, ואם הוא תינוק שנשבה או מסורתי שאינו מחלל בפני אדם גדול, אפשר לזכות לו עירוב.

צינונים: המתבונן בשאלה קצרה זו, יוכל להאריך בתשובה כמה עמודים, בענין האם מומר דינו כגוי גם לקולא, ומה הפתרון לסוברים שהוא גוי רק לחומרא, ובענין תינוק שנשבה האם מועיל לו עירוב, וכן האם למחלל בצנעא מועיל עירוב [שני אלו הם מחלוקות מפורשות בפוסקים]. ואם לא מועיל לו עירוב, האם שכירות תפתור את הבעיה, או שאין פתרון. ויש ממה נפשך לשיטות השונות. ועיין בזה.